

مدرس:

خلیل عقیلی فرج

k.aghili.f@chmail.ir

دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم
دانشکده علوم قرآنی ملایر

هندسه دانش های قرآنی و حدیثی

جلسه سیزدهم

دانش های قرآنی (۲)

امام سجاد
عجل الله فرجه
انسان بزرگوار
به بخشش خود می‌بالد،
وانسان پست
به دارایی خویش می‌نازد

الذرة الباهرة
صفحة ۲۷

مروری بر مطالب جلسه گذشته

دانش های قرآنی (۱)

۱- آشنایی با وحی

کاربردهای قرآنی کلمه وحی

۱- اشاره پنهانی

۲- هدایت غریزی

۳- القای وسوسه ها و ترفندهای شیطانی

۴- القام و القای مطلبی از جانب خداوندی به غیر پیامبران

۵- وحی تشریحی بر پیامبران

۲- اعجاز قرآن

□ اعجاز مصدر باب افعال از ریشه (عجز) به معنای ناتوان ساختن یا ناتوان یافتن کسی یا چیزی به کار رفته است.

□ و در قرآن کریم به معنای نخست آمده است: «و ما انتم بمُعْجِزِينَ» (انعام/۱۳۴) «و شما درمانده کننده (خدا) نیستید.»

□ اعجاز و معجزه از اصطلاحات کلامی و به معنای امری خارق العاده همراه با تحدی و سالم از معارضه است که خداوند آن را به دست پیامبرش پدید می آورد تا نشان راستی رسالت وی باشد.

□ راغب اصفهانی در المفردات معجزات را به دو قسم حسی و عقلی تقسیم کرده و معتقد است که بیشتر معجزات عرضه شده بر امتهای پیشین، مانند ناقه صالح ، طوفان نوح ، عصای موسی و غیره حسی و بیشتر معجزات عرضه شده بر مخاطبان پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم، مانند خبر دادن از غیب و آوردن حقایق علمی بدون آموختن از کسی عقلی بوده است. قرآن کریم با برخورداری از امتیازی خاص، معجزه و نشانه‌ای معرفی شده که هر دو جنبه حسی و عقلی را در خود فراهم آورده است، با این ویژگی که تا پایان جهان باقی و در دسترس همه بشر قرار دارد.

□ سابقه بحث درباره اعجاز قرآن کریم

✓ بحث درباره اعجاز قرآن کریم به عنوان متنی مقدس که از سوی خداوند نازل شده و بشر را قدرت آفریدن متنی همانند آن نیست، به زمان نزول آن باز می‌گردد و در خود قرآن کریم در ضمن آیاتی موسوم به « آیات تحدّی » به آن تصریح شده است.

□ مبانی یا ارکان اعجاز قرآن

✓ به اعتقاد دانشمندان، هر امر خارق العاده‌ای معجزه نیست، بلکه زمانی معجزه است که اولاً مدعی پیامبری، آن کار خارق العاده را شاهد صدق ادعای خود معرفی کند. ثانیاً مخاطبانش را به هموردی و معارضه فرا خواند. ثالثاً مخاطبان انگیزه معارضه داشته باشند. رابعاً از معارضه سالم بماند.

□ آیات تحدی در قرآن کریم

✓ در آیات تحدی از کسانی که قرآن کریم را ساخته پیامبر دانسته و می‌پنداشتند قرآن چیزی جز افسانه

پیشینیان نیست و خود آنان نیز قادر بر آفرینش چنین متنی هستند خواسته شده تا

✓ سخنی همانند قرآن: «فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ»

✓ یا ۱۰ سوره همانند آن: «قُلْ فَاتُوا بَعْشِرِ سُورٍ مِثْلِهِ مَفْتَرِيَّتٍ»

✓ یا یک سوره همانند آن: «فاتوا بسوره من مثله» بیاورند.

✓ بنابراین، حداقل مقدار اعجاز قرآن در سخنی کامل و جامع از قرآن یا یک سوره از آن است.

□ آیات تحدی در قرآن کریم

✓ در آیات تحدی از کسانی که قرآن کریم را ساخته پیامبر دانسته و می‌پنداشتند قرآن چیزی جز افسانه

پیشینیان نیست و خود آنان نیز قادر بر آفرینش چنین متنی هستند خواسته شده تا

✓ سخنی همانند قرآن: «فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ»

✓ یا ۱۰ سوره همانند آن: «قُلْ فَاتُوا بَعْشِرِ سُورٍ مِثْلِهِ مَفْتَرِيَّتٍ»

✓ یا یک سوره همانند آن: «فاتوا بسورة من مثله» بیاورند.

✓ بنابراین، حداقل مقدار اعجاز قرآن در سخنی کامل و جامع از قرآن یا یک سوره از آن است.

□ وجوه اعجاز قرآن کریم

✓ مطالعات در باب اعجاز قرآن در زمان معاصر فارغ از منازعات کلامی و به طور گسترده تر مورد توجه قرار گرفته و یکی از مباحث زیربنایی و اصلی در حوزه علوم قرآنی قرار داده شده، با این تفاوت که قرآن پژوهان معاصر با بدیهی دانستن اصل اعجاز قرآن، به تحلیل و تبیین وجوه مختلف آن برآمده‌اند. در المنار از ۷ وجه از وجوه اعجاز قرآن یاد شده است.

✓ در میان وجوه یاد شده «اعجاز در تشریعیات» قرآن کریم نیز در کنار «اعجاز در معارف»، مورد توجه قرار گرفته است.

✓ رافعی در اعجاز القرآن و البلاغة النبویه با ارائه بحثی نسبتاً جامع، وجه دیگری از اعجاز را با عنوان «اعجاز

در آهنگ و موسیقی» برخاسته از نظم الهی کلمات قرآن را مطرح کرد. گرچه اعجاز در نظم آهنگ می‌تواند

زیرمجموعه اعجاز بیانی قرآن قرار گیرد.

✓ و کم و بیش در گذشته در ضمن مباحث نظم قرآن و اعجاز در فصاحت، اشاراتی مبهم به آن شده است؛ اما

رافعی به طور روشن و گسترده، با تاکید بر موسیقی برآمده از نظم حاکم بر چینش الفاظ قرآن در هنگام

قرائت و تاثیر آن بر مخاطب، این وجه اعجاز قرآن را مطرح ساخت.

بِسْمِ اللَّهِ
صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

ومن الله التوفيق

Draghili.blog.ir